

نتیجه بررسی راه‌اندازی نهاد تجميع مقالات حوزوی شیعی - ۱۳۹۰/۴/۱۳

مطالعات نسبتاً مفصلي بر اساسنامه‌ها، آئين‌نامه‌ها و روندهای کاری «مؤسسه اطلاعات علمی» (ISI)^۱ و «پایگاه استنادی علوم جهان اسلام» (ISC)^۲ انجام شد. با توجه به پروژه‌ای که در نظر بود نهادی را برای جمع‌آوری و مستندسازی آثار علمی حوزوی جهان شیعه طراحی نماید، دیدگاه خود را ذیلاً به استحضار می‌رسانم.

۱. مؤسسه اطلاعات علمی یک نهاد خصوصی است که به منظور شناسایی و ارزش‌گذاری مقالات علمی منتشر شده در مجلات علمی در سراسر جهان توسط فردی راه‌اندازی شده است که یکی از تئوریسین‌ها و طراحان شیوه‌نامه‌های «استناد علمی» بوده است. هدف این مؤسسه فهرست‌برداری از تمامی مجلات علمی جهان است که مورد استناد مقالات علمی واقع می‌شوند. این مؤسسه تعداد ارجاعات علمی به مقالات این مجلات را شناسایی می‌کند و با تقسیم تعداد ارجاع بر تعداد مقالات هر مجله، یک امتیاز عددی به آن اختصاص می‌دهد. مجله‌هایی که حداقل امتیاز را کسب نمایند در فهرست‌های این مؤسسه ثبت می‌گردند.

۲. با توجه به این‌که شرایط ملحق شدن به مؤسسه اطلاعات علمی داشتن چکیده و فهرست مآخذ به زبان انگلیسی و بر اساس استانداردهایی خاص^۳ است، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام راه‌اندازی شده است، تا با یاری رساندن به مجلات جهان اسلام، امکانی پدید آورد که به عنوان یک زیرسیستم بتواند به فهرست شدن این مجلات در آسناد مؤسسه اطلاعات علمی یاری رساند.

۳. از سوی دیگر پایگاه اطلاع‌رسانی سراسری اسلامی (IDB)^۴ که حدود دوازده سال پیش تأسیس شد، هدفی جز فهرست‌برداری و چکیده‌نویسی از منابع اسلامی جهان نداشته است. با این تفاوت که دو مؤسسه نخست تنها به فهرست‌برداری «مقالات» منتشر شده در «مجلات» مبادرت می‌ورزند، ولی این پایگاه تلاش می‌کند تمامی کتب، مقالات تک‌نگاشت و حتی پایان‌نامه‌ها را نیز مآخذشناسی و چکیده‌نویسی نماید.

۴. پژوهشگاه علوم و فن‌آوری اطلاعات ایران (Irandoc)^۵ نیز سال‌هاست به مستندسازی و فهرست‌سازی نتایج مطالعات علمی کشور مشغول است. مستندات جمع‌آوری شده توسط این پژوهشگاه شامل پایان‌نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی، همایش‌ها، مقالات و حتی گزارش‌های دولتی می‌شود.

۵. با توجه به این نکات و دانستن این مطلب که اساس فهرست‌برداری و مستندسازی نتایج پژوهش‌های علمی چیزی جز پدیدآوردن امکان مراجعه اندیشمندان و هم‌افزایی علمی جهانی نیست، آیا صحیح است در کنار تمامی این مؤسسات و پایگاه‌ها، یک تشکیلات جدید برای تجميع آثار علمی حوزوی تأسیس شود؟! آیا این نهاد موازی، ثمره‌ای جز هرز رفتن امکانات مالی و انسانی برای ما خواهد داشت؟! بله، تنها کارکرد آن می‌تواند یک تبلیغات سیاسی باشد!

۶. نتیجه‌ای که بنده از این مطالعات گرفتم در یک پیشنهاد خلاصه می‌شود؛ مؤسسه‌ای راه‌اندازی می‌شود اگر، به این هدف باشد، تا آموزش‌هایی به طلاب دهد که بتوانند بر اساس استانداردهای قابل درک در دنیا مطالب خود را نظم دهند برای قابل استفاده و استناد بودن در پایگاه‌های علمی معتبر. از سوی دیگر پل ارتباطی میان این مقالات و مجلات شود با نهادهای فوق‌الذکر. این نهاد می‌تواند ارائه نتایج علمی حوزوی به روش‌های معتبر علمی را در حوزه علمیه ترویج نماید.

سیدمهدی موسوی موشح

¹ Institute for Scientific Information

² Islamic World Science Citation Center

³ Islamic Data Bank

⁴ Iranian Research Institute for Information Science and Technology